

Permakultúra - a mezőgazdaság fenntartható tervezése

Автор(и): Нора Иванова, Редактор Растителна Защита /РЗ/

Дата: 19.01.2014 Брой: 1/2014



Permakultúra (az angol permanent és agriculture szavakból) egy már bevett fogalom az ökológiai gazdálkodás globális trendjei között. Ez nem csupán egyfajta mezőgazdaság, amelyet az általános normák és az európai törvények égisze alatt alkalmaznak a **BIO** termelésre, mint a hagyományos mezőgazdaság alternatívája, hanem egy átfogó **mezőgazdasági kultúra**, amely ökológiai és biológiai elveket egyesít. Ez egy módszerek gyűjteménye a **fenntartható tervezésére** a földnek, ahol a fenntartható emberi viselkedésre utal, amely biztosítja a természeti erőforrások megfelelő kihasználását és értéket ad a természetnek. Célja olyan termelékeny rendszerek létrehozása, amelyek kielégítik az emberi szükségleteket, és harmonikusan integrálják az embereket és a földet. Figyelembe veszik a növények és állatok ökológiai folyamatait, tápanyagciklusait és éghajlati tényezőit. A rendszer elemeit kölcsönhatásaikkal együtt vizsgálják, ahol az egyik elem termékei erőforrást jelentenek a másik számára. Egy tipikus permakultúrás rendszerben a munka minimalizálódik, a hulladék erőforrássá válik, a termelékenység és a hozamok növekednek, és a környezet helyreáll. A

permakultúra elvei bármilyen környezetben és méretben alkalmazhatók — a városi lakókomplexumoktól a vidéki házakig, a kiscgazdaságoktól a nagy régiókig. Ez a fajta mezőgazdaság fejlesztése a természeti erőforrások megőrzésével és helyreállításával, a vidéki területek fejlesztésével, valamint az ökológiai mezőgazdasággal és a környezetbarát életmóddal kapcsolatos hagyományok helyreállításával jár együtt.

Röviden a definíció szerint: az ember által lakott helyek tervezésének módja, hogy a természet törvényei szerint fejlődjenek. A kezdeti ötlet fiatal-öreg – körülbelül száz éves. A japán Masanobu Fukuoka-t tartják e mozgalom alapítójának, aki a rizstermesztés új megközelítését próbálta bevezetni a természetes gazdálkodás módszerének megalkotásával. A természetes gazdálkodás nem igényel gépeket vagy vegyszereket, és minimális gyomlálásra van szükség. Megdöntötte az addigi hagyományos elképzeléseket, miszerint a rizsföldeket el kellett árasztani a hozam növelése érdekében. Ugyanezt az eredményt érik el mulcsozással, ahol a nedvesség mélyen megmarad, és ezzel egyidejűleg a gyomnövekedés minimalizálódik. Fejlődésének utolsó szakasza a 20. század hetvenes éveire tehető, és Bill Mollison és David Holmgren, ausztrálok nevéhez fűződik, akik úgy döntöttek, hogy alternatívát kínálnak a romboló ipari-agrár módszerekre, mivel azokban látták a föld és a víz mérgezését, a biológiai sokféleség csökkenését és a felszíni termőtalajréteg pusztulását. Jelenleg e kultúra egyik legkiemelkedőbb képviselője és támogatója az osztrák Sepp Holzer, akit agrárforradalmárnak tartanak. Farmja, "Krameterhof" amely 1100-1400 m tengerszint feletti magasságban található az osztrák Alpokban, Salzburg felett, és 45 hektáron terül el, Európa legnagyobb működő permakultúrás farmjának számít. Holzer permakultúrája magában foglalja a tájtervezést (teraszok építése, emelt sík és dombos ágyások, vízi kertek, tavak, komposztálók, mikroklíma zónák létrehozása), az agrármérnökséget (fák és cserjék használata a mezőgazdaságban), halgazdaságot, vízi növények és állatok termesztését, gyümölcsstermesztést, hegyi legelőket, valamint alpesi növények és gyógynövények termesztését. A permakultúrás tervezés mindig 3 alapértéken, vagy „permakultúra etikán” alapul.

1. **Föld Gondozása** - Gondoskodás minden élő rendszerről.
2. **Emberi Gondozás** - Az emberi létezéshez szükséges összes erőforráshoz való hozzáférés biztosítása.
3. **Népesség és Fogyasztás Korlátozása** - Saját szükségleteink kezelésével erőforrásokat oszthatunk el a fenti elveken és értékeken való munkához.

Ezeket az értékeket számos alapelv támogatja, amelyeket mindig követni kell bármilyen földterület létrehozásakor és fenntartásakor. **Sokféleség** vezető, mivel minden rendszer (farm, kert) elemeit mindig együtt, nem pedig elszigetelten vizsgálják. Minden elemet úgy választanak ki, hogy a lehető legtöbb funkciót biztosítsa. Sok kertész számára világszerte, beleértve Bulgáriát is, ismert a hármas — kukorica, bab és tök. A trió céhként van meghatározva, mert ezen növények mindegyike segíti és támogatja a másik kettőt. A kukoricaszárak támaszként szolgálnak a bab számára, amely körbefutja a kukoricát. A bab viszont nitrogént von ki a levegőből, és a bab gyökereiben élő szimbiotikus baktérium segítségével olyan formává alakítja, amelyet a növények felhasználhatnak. Ez a nitrogénkötő baktérium speciális cukrokkal táplálkozik, amelyek a kukorica gyökereiből

szabadulnak fel. A tök széles leveleivel élő mulcsot képez, amely sűrűn fedi a talajt, ezzel megakadályozza a gyomnövekedést, miközben nedvesen és hűvösen tartja a talajt. Együtt a három növény több élelmiszert termel, és kevesebb vizet és trágyázást igényel, mintha külön-külön ültetnék őket.

Sorozatos ültetés biztosítja a talajréteg minőségét az egynyári és évelő növények váltakozásával vagy kombinálásával.

Többszintes kerti tervezés (pl. pergola, erdei kert, szőlő, talajtakaró növények) (rétegezés - egymásra helyezés).

Ültetési stratégia: - 1. – helyi fajok, 2. – bevált egzotikus, 3. – ismeretlen egzotikus – gondosan és sok megfigyeléssel.

Az éleffektus. Az ökotónok a rendszer legváltozatosabb és legtermékenyebb zónái. Két rendszer összeolvad egy harmadikba a köztük lévő határzónában, és ez a harmadik rendszer változatosabb, mint az első kettő, például egy tó, erdő, rétek szélei.

Együttműködés a természettel. A természetes ciklusok támogatása hozzájárul a magas hozamokhoz és a kevesebb munkához.

Permakultúra Bulgáriában

A permakultúra gyakorlati módszerei és elvei nem újak a bolgár gazdálkodó számára, mert hazánk gazdag kertészeti hagyományokkal rendelkezik. A permakultúrás tervezés leírt példáinak nagyon nagy részét gyakorolják, de inkább magán, elszigetelt esetekként, és nem nagyszabású gazdaságok építésének stratégiáiként. Jelenleg hazánkban ilyen kezdeményezések csak két helyen léteznek: Sipka városában, ahol fizikailag két külön háztartás szerveződik a hosszú távú kultúra elvei szerint (**permakultúra**), és Sinemorets faluban, ahol Dimitar Ruskov példája a permakultúra elveinek sikeres alkalmazására a Strandzsa Natúrpark területén – mezőgazdaság a természettel harmóniában.

A Permaship több fiatal kezdeményezése, akik Sipka városában élnek, és a környezetbarát földművelés mellett permakultúrás tanfolyamokat és növényeladásokat is szerveznek. Eddig számos projektet hoztak létre – Erdőkert, gilisztafarm, napelemek, csirketraktor, ültető céhek és még sok más... és folytatják!

Sinemoretsben Dimitar Ruskov megtervezte és megvalósította álmát, egy permakultúrás elveken alapuló modellkertet. Farmjának kialakítását a növények igényei szerint gondolta ki és változtatta, és nemcsak a fajok sokféleségét célozza, hanem egy önellátó mezőgazdasági rendszer megvalósítását is a meghatározott térben. Első pillantásra a kert

vadnak tűnik, elhagyott értelemben, és kifejezetten kaotikus elrendezésű, de ez csak akkor van így, ha a szemeid ahhoz szoktak, hogy felismerjék a gondosan elrendezett repce- vagy napraforgóföldeket, egyetlen gyom nélkül.

A komposzt központi helyet foglal el, közvetlenül a ház előtt található, és naponta gazdagítják. Kicsi szigetként van kialakítva, amelyet különféle növények, például kerti virágok, paprikák, saláták, malabári spenót, bab és gyógynövények vesznek körül, így a keletkező trágya elsősorban helyben hat, majd a többi kerti ültetéshez is felhasználják.

A fő kertben Ruskov a mulcsozásra támaszkodott, amely dupla rétegű a paradicsom, bab, padlizsán, hagyma és burgonya között. Mulcsnak organikus anyagot választott, az alsó réteg papír, újság és karton, a felső réteg szalma és komposzt. Nemcsak jól néz ki, hanem a legtöbb előnnyel is jár. Megőrzi a talaj nedvességét, véd a gyomok ellen, és szerves anyaggal gazdagítja a talajt bomlás közben.

A fűgefák, amelyek Sinemorets mikroklímájára is jellemzőek, szintén megtalálhatók ebben a kertben, és szerepük alapvető a fa-kert rendszerben. Körbeveszik az összes kerti növényt, az alattuk lévő terület ismét mulcsozott, és különböző más kerti növények foglalják el. Így a fák természetes akadályt képeznek az ültetvények és a szomszédos telkek között.

A tulajdonos energiatakarékos agyagházak építését is tervezi, amelyek teljesen ökológikusak és beleolvadnak a környezetbe. A fő építőanyag (agyag) sajátos tulajdonságai határozzák meg az alacsony energiafogyasztást az épület fűtésére és hűtésére a fő falak elegendő vastagságával. Ez a beltéri páratartalom fenntartása és a ház képessége alapján történik, hogy lélegezzon anélkül, hogy elveszítené hőmérsékletét. Megakadályozza a káros penészek, zuzmók és penészgomba, valamint az öregedés következtében felszabaduló egyéb káros anyagok megjelenését. Így kizárt az allergiák lehetősége a lakókban. Az anyag toleranciája lehetővé teszi egyes tulajdonságok erősítését és mások csökkentését, valamint ezek kombinálását.